

ו' חשרי  
20 ספטמבר  
יום ה'

גלמן, מהסדרות המורים העברים העובדים ב"חרבות"  
(חבר פוע"צ) מוליך אותי לב"ס של חרבות. יש 700 מורים בהסדרות  
זו. שאלתי אם נכונה השמועה הרווחת בארץ שהמורים העברים נופלים  
מהמורים האירישיסטים שהאחרונים מסורים ויש להם אידיאה, והראשונים  
יש להם רק פרנסה. הוא אישר את הדעה הזאת. מקודם היו רוב המורים  
העברים חרי צ"צ ומנהלי החנועה בערים. הם ניהלו את בתי הספר  
בעצמם ונחשבו ע"י המקומות והזונט. על יד ההסדרות הציונית היה  
קיים קורטוריום לב"ס. מפלגת צ.ס. לא התענינה בבתי הספר, וכשנחמקטה  
העזרה של הזוינט עברו בתי הספר לחרבות שנחיסדה מחדש בפולין. עוד  
עד לפני שתי שנים היו בתי הספר בביאליסטוק וקרינקו נקראים על שם  
צ"צ. ב"ס בבריסק נכנס רק לפני 4 שנים לחרבות, עד אז היה של צ"צ.  
המשלה החלה לדרוש קווליפיקציה מהמורים: פולנית כדי שמונה  
מחלקות גימנסיה, ידיעות אחרות. להרבה מורים לא הייתה כל השכלה  
פולנית. חרבות סידרה קורסים למורים. המורים, שרבים מהם לא ידעו  
סלה פולנית, ביחוד בוולין ופולסיה, נצטרכו למסור כל זמן ללמוד  
פולנית, והסתלקו מכל חנועה ופעולה צבורית. אמנם הגזרה הזאת חלה  
גם על צישיאו. אבל בצשאו ידע המרכז להעסיק את המורים בשאלות  
פדגוגיות וחפוש דרכים חדשות. האמצעים מקבלת חרבות מאמריקא, עד  
הזמן האחרון קבלו 2500 דולר לחודש. המורים אינם מרוצים ממרכז  
החרבות (קלומל עומד בראשו). נהל את כל הפעולה משה גורדון - איש

לא סימפטי ובלתי חביב על המורים. בוועידה האחרונה נבחר מרכז חדש, די פעיל. שאלתי אם יש יסוד לאשמת הקלריקליות בהרבות? כן, אבל רק במובן שתרבות מקבלת תחת חסותה בהי ספר בנטיה דתית, אבל אין שיטה כללית קלריקלית בהרבות.

בוועידה הייתה דרישה שבה"ס יהיו חילוניים, אבל התנגדו לכך, וקלוסל הודיע שאיש לא יעז לנגע בדת. הדת היא בלמוד חנך, אולם יש בהי ספר שההורים דורשים להחפץל ומחפץלים. יודיה לא מלמדים כלל בב"ס של תרבות. בב"ס של צעאו מחנכים היהודים בשנאה לחגים היהודים, לחנך לעברית, למוד העברית בהם הוא אפס. (גלמן התאונן שפנה בשם הסתדרות המורים של פעים לועדת התרבות בחורף שעבר ולא נענה - הוא מזכיר הסתדרות הורים).

גורדון, מנהל תרבות, נתן לי את"כ ידיעות נוספות על פעולת תרבות. התקציב השנתי של תרבות עולה לסכום של חמשה מליונים זהובים לשנה (120.000 לירה). התקציב הזה מתקבל משכר למוד, תמיכת הקהלות, העיריות ואמריקא. 30 עיריות תומכות בבתי ספר של תרבות. עיריה ורשו נותנים 20% מהתקציב של תרבות בורשו (25.000 זהוב לשנה מהעיריה). שכר הלמוד הממוצע שמלמדים בורשו הוא 11 זהוב לחודש. רבים לומדים חנם. ההתאחדות קבלה ההלטה שילמדו גם יודיה, אך הועידה האחרונה עוד לא קבלה זאת, גורדון סובר שהועידה הבאה תקבל. יש צורך לקשר את הנוער הלומד בבתי ספר לתנועה נוער חלוצית למען יהיה המסך ותכלית לחנוך הלאומי. בבתי הספר היודישיסטים הנוער עובר בהמוניו לקוסוניזם, וקצרה יד הבונד לעמוד בפרץ. ההתאחדות, השה"צ

והחלוצ יוכלו להשפיע על חניכי חרבות אם יתנו מורים. רוב המורים הם מגיל גבוה, למעלה מ-35, שאין להם שום אידיא וענין צבורי; ההוראה היא פרנסה. נחוצים מורים צעירים. המצב בפולין הקונגרסית לא טוב. השפה הכולנית כובשת את הילד ואח הנערה. הדור הבא ידבר פולנית. הרוב המכריע של ילדי ישראל מתחנכים בבתי ספר כמשלתיים - כור החוך פולני. מלמדים שם עכשיו רק דת - שתי שעות בשבוע. דת יהודית רק באותם ב"ס המשלתיים המיוחדים לילדי ישראל. יש דרישה להוסיף לסוד עברית. בקצת מקומות הנהיגה כבר המשלה לסוד זה - אבל רק 2 שעות בשבוע.

שוחחתי עם מלכין. אינו פעיל פה ואינו יכול עוד לעבוד במפלגה הפולנית מפני כל המצב שנוצר. ארגנטינה רוצה שיבוא שמה, ונישטם טלגרף מהארץ שיסע. עומד לנסוע בעוד שבועות אחדים - אבל ארגנטינה אינה מניחה את דעתו. היה חשוב שיהיה שנה - שנתיים בארץ, היה יכול אחר כך להיות כוח חשוב בשביל החנועה בגולה. הוא מחייב את האחד בארץ, ואין לסוד לדעתו להתנגדות החברים פה. הוא שולל את כל יסודות הארגון המפלגתיים שבפולין. אין טעם למלחמה בבוניד בעיריות ובסיים. מחוסר חזית מאוחדת אין לפועלים הישודים ציר בסיים. לבוניד חסרו רק שלשה ארבעה אלפים קולות. צריכים להביא לידי פוליטיקה מאוחדת מקומות. המפלגה שלנו צריכה לעסוק רק בעבודה אר"ית. עכשיו יש בה התרוצצות. החלק שקשור לארץ עושה עבודה חלוצית - והמפלגה אינה נשענת כלה על עבודה זו. החלק הקשור יותר לפוליטיקה המקומית אין לו הבנה ויחס נפשי לפעולה האר"ית.